

Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w Bydgoszczy

85-097 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 34

Tel. (0-52) 345-56-44, Fax (0-52) 345-56-17, Tel. Centrala (0-52) 3254-100

E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 8 lipca 2003 roku

RBG-57-01/03/MW

Decyzja nr RBG 10/2003

Na podstawie art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Z 2003 roku nr 86 poz. 804) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 18 poz. 172), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Wojewódzkiemu Szpitalowi Zespolonemu im. L. Rydygiera z siedzibą w Toruniu

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. na podstawie art. 23c wymienionej na wstępie ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** nie udzielanie osobom, pragnącym uczestniczyć w porodach rodzinnych rzetelnych, prawdziwych i pełnych informacji o warunkach uczestniczenia w takim porodzie – w ten sposób, że osobom zamierzającym towarzyszyć kobietom rodzącym przed i w trakcie porodu udziela się informacji jakoby za poród rodzinny należałoby uiścić opłatę w wysokości 400 złotych i **nakazuje zaniechania jej stosowania**.

2. w celu wykonania nakazu, o którym mowa w punkcie 1 sentencji decyzji, na podstawie art. 23c ust 2 wymienionej na wstępie ustawy zobowiązuje się Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera z siedzibą w Toruniu do umieszczenia w Położniczej Izbie Przyjęć oraz na Oddziale Porodowym Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera z siedzibą w Toruniu, w miejscach widocznych dla pacjentów, ogłoszenia następującej treści:

„Rodzące kobiety mają prawo do korzystania – przed oraz w trakcie porodu – z opieki pielęgnacyjnej sprawowanej przez osobę bliską lub inną osobę wskazaną przez siebie (poród rodzinny). Za obecność osoby bliskiej Szpital nie pobiera żadnych opłat, poza tymi, które wiążą się z zakupem ubioru ochronnego.

Z uwagi na to, iż porody odbywają się w salach wieloosobowych, mając na względzie intymność i poszanowanie godności innych rodzących, obecność osoby towarzyszącej przy porodzie uzależnia się od wyrażenia zgody przez inne rodzące, przebywające w danej sali porodowej

Szpital informuje, iż istnieje również możliwość wynajęcia zespołu sal: przedporodowej i porodowej o podwyższonym standardzie. Usługa ta jest odpłatna”.

Ogłoszenia winny być wydrukowane czarną czcionką, wielkości co najmniej „18” na papierze formatu A4 . Wzór oświadczenia stanowi załącznik nr 1 do niniejszej decyzji.

Na podstawie art. 90 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 122 poz. 1319 z późn. zm.) **nadaje się decyzji rygor natychmiastowej wykonalności**.

Uzasadnienie:

Bydgoska Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadziła badanie rynku bydgoskich i toruńskich szpitali pod

kątem respektowania praw szczególnej kategorii pacjentów – rodzących kobiet.

Delegatura badała m.in. czy istnieje możliwość przeprowadzania tzw. porodów rodzinnych (z udziałem męża) i po spełnieniu jakich warunków możliwe jest odbycie takiego porodu, w szczególności:

- warunki dot. zgłoszenia zamiaru uczestnictwa w porodzie rodzinnym;
- kwestia ubioru ochronnego;
- odpłatności itd.

Badane Szpitale – w tym Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu - udzielały informacje, iż porody rodzinne świadczone są nieodpłatnie. Weryfikując dane zebrane w toku badania rynku, Delegatura Bydgoska ustaliła, iż w Wojewódzkim Szpitalu im. L. Rydygiera w Toruniu pracownicy Szpitala informują konsumentów, iż udział osoby towarzyszącej kobiecie przy porodzie wiąże się z koniecznością zapłaty 400 złotych.

Dnia 28 maja 2003 roku pracownicy Delegatury przeprowadzili kontrolę w Wojewódzkim Szpitalu im. L. Rydygiera w Toruniu. W toku kontroli ustalono, iż porody rodzinne w Szpitalu są co do zasady bezpłatne. W związku z tym, iż sale porodowe są wieloosobowe, warunki dopuszczenia osoby towarzyszącej do asystowania przy porodzie są następujące:

1. rodząca sama leży na sali porodowej;
2. inne kobiety rodzące, leżące na tej samej sali porodowej wyrażają zgodę na udział przy porodzie osoby towarzyszącej.

Odpłatne jest wynajęcie zespołu sal przedporodowej i porodowej o podwyższonym standardzie.

Przedstawiciel Szpitala przyznał, iż „informowanie konsumentów o tym, że poród rodzinny jest odpłatny jest skrótem myślowym”.

Pismem z dnia 5 czerwca 2003 roku Dyrektor Wojewódzkiego szpitala Zespolonego poinformował Bydgoską Delegaturę, iż „przeprowadzono dodatkowe rozmowy z poszczególnymi pracownikami Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w zakresie sposobu informowania o warunkach uczestniczenia w porodach rodzinnych.” Jednocześnie Dyrektor Szpitala zapewnił, iż „obecnie wszyscy pragnący uczestniczyć w porodach rodzinnych uzyskują pełniejsze informacje dotyczące zasad korzystania z tego rodzaju świadczeń medycznych”.

W oparciu o ustalony stan faktyczny, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479[45] Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawodawca wskazał dwie przesłanki kwalifikowania praktyki przedsiębiorcy jako naruszającej zbiorowy interes konsumentów:

- a. bezprawność działania przedsiębiorcy;
- b. naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

ad. a) Wojewódzki Szpital Zespolony w Toruniu jest zgodnie z postanowieniem art. 1 ust 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 1991 r. Nr 91, poz. 408) wyodrębnionym organizacyjnie zespołem osób i środków majątkowych utworzonym i utrzymywanym w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Szpital, wykonując zadania przewidziane w w/w ustawie zarządza posiadany przez siebie mieniem i w celu uzyskania dochodu udostępnia to mienie innym podmiotom na zasadzie umów cywilnoprawnych - jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jako przykład praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wskazuje naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Bydgoska Delegatura ponad wszelką wątpliwość wykazała, iż konsumenci, zasięgający informacji w Wojewódzkim Szpitalu im. L. Rydygiera w Toruniu byli wprowadzani przez jego pracowników w błąd. Informacja o odpłatności porodów rodzinnych była informacją nieprawdziwą i stanowiła – według przedstawiciela Szpitala „skrót myślowy”.

Informacja o odpłatności porodu rodzinnego sprzeczna jest z art.19 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 1991 roku nr 91 poz. 408 z późn. zm), który stanowi, iż w *zakładach opieki zdrowotnej przeznaczonych dla osób wymagających całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych pacjent ma również prawo do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej sprawowanej przez osobę bliską lub inną osobę wskazaną przez siebie*. Opieka osoby bliskiej rodzącej nie wiąże się z ponoszeniem przez Szpital kosztów, poza koniecznością zaopatrzenia tej osoby w ubiór ochronny (fartuch oraz plastikowe nakładki na buty). Na terenie Bydgoszczy opłata za fartuch ochronny wynosi 3 złote natomiast 1 złoty za plastikowe nakładki na obuwie.

ad. b) Nowelizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w tym zakresie, w jakim dotyczy praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, stanowi element harmonizowania prawa polskiego z prawem europejskim, a ściślej stanowi implementowanie do polskiego systemu prawnego Dyrektywy 98/27/EC Parlamentu Europejskiego oraz Rady Unii Europejskiej z dnia 19 maja 1998 roku w sprawie nakazów wydawanych w celu ochrony interesów konsumentów. Punkt 2 preambuły Dyrektywy 98/27/EC stanowi, iż „zbiorowe interesy oznaczają interesy, które nie stanowią skumulowanych interesów poszczególnych osób poszkodowanych z racji naruszenia”.

Ze zbiorowym interesem konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy bezprawne działanie przedsiębiorców dotyczy, lub może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować – **Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów**, choćby liczba pokrzywdzonych konsumentów była bardzo duża.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z polityką informacyjną Szpitala, kierowaną do nieoznaczonej liczby osób. Teoretycznie każda kobieta, w wieku rozrodczym może zająć w ciąży, a w konsekwencji zostać pacjentką Szpitala – strony niniejszego postępowania. Potencjalni konsumenci, proszący telefonicznie o informację w sprawie porodów rodzinnych otrzymywali niekompletną, wprowadzającą w błąd informację, będącą „skrótem myślowym” rzeczywistej praktyki Szpitala.

Nie sposób określić skali niewymiernych szkód, jakie wywołała dezinformacyjna polityka Szpitala. Faktem powszechnie znanym jest to, iż obecność osoby bliskiej przy rodzącej pozwala jej łatwiej znieść trudny okres porodowy i okołoporodowy, wzmacnia więzi międzyludzkie, pozwala traktować poród jako powitanie nowego członka rodziny. Wiele kobiet nie wyobraża sobie przeżycia tej chwili – coraz częściej jedynej w życiu – bez udziału osoby najbliższej. Niedopuszczenie osoby bliskiej rodzącej do uczestnictwa w porodzie można interpretować również jako naruszenie dobra osobistego pacjentki (art. 23 kodeksu cywilnego). W toku postępowania ustalono wprawdzie, iż porody w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym są bezpłatne, lecz nie można ustalić ile osób nie brało udziału w porodzie rodzinnym w oparciu o informację uzyskaną od pracowników Szpitala o konieczności wpłacenia 400 złotych. Kwota ta może stanowić skuteczną ekonomiczną zaporę dla szerokich rzesz pacjentek, które wyrażają wolę odbycia porodu rodzinnego.

Nie ulega natomiast wątpliwości, iż w niniejszej sprawie można mieć do czynienia z kolizją interesów chronionych prawem. Wieloosobowe sale porodowe stwarzają konieczność ochrony w pierwszym rzędzie prawa do intymności i poszanowania godności (art. 19 pkt 4 ustawy o zakładach opieki zdrowotnych) pacjentek leżącej na sali porodowej. Bydgoska Delegatura stoi na stanowisku, iż racjonalne jest działanie Szpitala, uzależniające udział w porodzie rodzinnym osoby towarzyszącej od zgody innych kobiet, leżących na tej samej sali porodowej. Prawa rodzących winny być bowiem zagwarantowane w pierwszym rzędzie.

Abstrahując od powyższych rozważań, należy zauważyć, iż obowiązkiem Szpitala jest zapewnienie rodzącym i ich rodzinom choćby minimum intymności.

Sankcja, którą nałożono na Szpital winna trwale wyeliminować przypadki udzielania niepełnych informacji o prawach pacjentek do udziału osób bliskich w porodach rodzinnych.

Przez „miejsce widoczne dla pacjentów” rozumie się gablotę informacyjną lub (w przypadku jej braku) takie miejsce na ścianie, które jest dobrze widoczne dla pacjentek i osób je odwiedzających oraz umożliwiające nieskrępowane zapoznanie się z treścią oświadczenia.

Nierzetelna polityka informacyjna Strony niniejszego postępowania – co należy podkreślić – jedyne Szpitala w Toruniu, świadczącego usługi medyczne, polegające na odbieraniu porodów, mogła wywrzeć negatywny wpływ na niemożliwą do ustalenia rzeszę konsumentów, poprzez wprowadzanie ich w błąd, co do kwestii odpłatności za porody rodzinne. Mając na uwadze ważny interes konsumentów, w szczególności widząc konieczność szybkiego wyeliminowania wad w informowaniu konsumentów, nakłada się na decyzję rygor jej natychmiastowej wykonalności. Ogłoszenia informujące o sposobie przeprowadzania porodów rodzinnych winny być wywieszane niezwłocznie po otrzymaniu decyzji.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...) w związku z art. 47928 § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Bydgoskiej Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Otrzymują:

Wojewódzki Szpital

Zespolony

im. L. Rydygiera

ul. Św. Józefa 53/59

87-100 Toruń